

la seva presència a les *Vides de Sants Rosselloneses*: «cor en toz los hòmens qui foren, del comensament del mon ensà, ni seran, entró a la fi, no-s porien .ii. hòmens atrobar qui les cares d'èls per totes coses fossen semblans, e en aquesta tan petita cara Déus totz los sèns del cors à *collegatz*» (8r1). És clar que no podem estar segurs que aquest *collegatz* de COLLIGARE fos d'ús general, car el ms. P ací porta *conlocats* i el B tradueix «omnes sensus corporis Deus collocavit» (Ed. Graesse, 20:35). X. T. [Però sí ens garanteix l'existència del mot en el cat. del S. XIV.]

COLLELLMIR

Mas important i antic en el terme de Santa Pau (Garrotxa) (cf. C. A. Torras, *Garrotxa*, 6).

PRON. MOD.: *kulélmi*, oït a Santa Pau per JCor. (1934).

ETIM. *Collell*, derivat del llatí COLLIS 'pujol' (possiblement amb influència de COLLUM 'coll, part del cos') (cf. *DECat* II, 821b21-29) i del NP germànic MİR (Förstemann, 1102) (cf. *E.T.C.* I, 243). J. F. C.

Collsabadell, V. *Sabadell*

COLMENAR

El Colmenar, sengles partides dels termes de Nules (XXIX, 185.24), Olocau de Carraixet (XXX, 101.13) i Castalla (XXXV, 185.5).

Lloma del Colmenar, partida del terme de Llúria (XXX, 83.15).

Cabeç dels Colmenares, partida del terme de Xixona (Alacantí) (XXXV, 81.18; 91.22).

ETIM. Derivat de l'hispano-cèltic *KOLMENA '(buc o rusc) de palla'. JCor. ja va indicar en el *DECH* que aquest mot pre-romà no és pas segur que sigui un castellanisme en totes les zones del P. Val. (cf. II, 137b 43-138b33). Per la -e de la forma de Xixona es veu el mossarabisme. J. F. C.

COLMO

El Colmo Mandel, partida del terme de Morvedre (XXX, 33.13).

ETIM. *Colmo* és un mossarabisme procedent del llatí CULMEN 'cim d'una muntanya' (cf. *DECat* II, 835b40-43). [*Mandel* potser és àrab; cf. ar. *mandüb* 'dol, lamentacions']. J. F. C.

Colnats, V. *Conat*

COLOBOR

Santuari i ruïnes d'un castell i llogaret medievals, a uns 1100 alt., en el vessant Sud del Montsec d'Àger, al NO. d'aquesta vila, i pertanyents al seu municipi, no lluny ja de la Noguera Ribagorçana.

PRON. MOD.: *kolobó*, 1956, Cor., a Àger i Corçà, 1957 a Alsamora i Castellnou de Montsec.

Han parlat del santuari modern bastants visitants

devots i excursionistes, però sobretot Joan de Porcióles, el notari d'Àger, bon observador i estudiós dels documents, les tradicions i el dret locals, en les seves *Notes Folkloriques de la Vall d'Àger* (1899): «aplecs se'n celebren l'endemà de Pasqua Florida y de la M. de D. d'Agost, a l'ermita de *Colobó*, y l'endemà --- a la de Pedra, totes dues situades a la vessant de migdia del Montsec ---» (p. 23); també descriuen *Nostra Senyora de Colobó* Reig Vilardell (*Monogr. de Cat.*, s. v. Àger) i ZRocafort (*GGC*, 220).

MENCIONS ANT. Hi ha força notícies del llinatge dels senyors medievals del castell i llogaret. Deixes de Ponç de *Colobor* o la seva muller Eulàlia, en doc. de l'a. 1200 (*BABL* III, 246). El mateix figura com propietari d'un predi a la Ribera de l'Ebre, amb el qual afronta el lloc de Camposines, poblat pels Templers l'a. 1209 (Font Rius, *C. d. p.*, § 228.8).

Dóna molta i provada documentació de l'antic lloc i els seus senyors, Fra P. Sanahuja, en la bona *Hist. de la Villa de Àger* (359 pp., Bna. 1961). És *Colobor* amb -r en totes les dades més antigues i ben establertes. Extractem: a. 1164: «legado a la iglesia de *Colobor*, por testamento de Bernard de *Colobor*, señor del castillo y del lugar» (p. 24, 8.2f); més sobre «Bernard de *Colobor*, señor de la fortaleza de *Colobor*», entorn del mateix any (p. 25). No ha vist l'original ni còpia coetània, sinó una còpia en lletra del S. XVIII d'un escrit papal a favor de l'església de *Colobor* atribuït a la mateixa època (p. 263), potser antedatada però segurament autèntic. 1272: «la iglesia de Santa María de *Colobor* ---» (p. 249); «la ermita de *Colobor* tiene ---» (p. 259); 1348: «la epidemia de peste negra de 1348 causa la desaparición del lugar de *Colobor*». Segueixen cites del castell de *Colobor* (p. 287).

Desaparegut el poblet, en decadència el castell i el llinatge, se'n debilità la bona tradició ortogràfica, i quedà la pron. popular, naturalment, *kolobó*, sense r; després, uns allegats hereus aconseguiren, acabada l'E. Mj., rehabilitar el títol nobiliari, però llavors en la forma acastellanada *Colobón*, no sabem des de quan (Sanahuja: en el S. XVIII) (p. 285). És clar, però, que la devoció continuà ben viva, si bé escrivint *Colobó*; ja en aquest temps l'ajuntament d'Àger enviava a fer en el santuari un repartiment de pans l'endemà de la Mare de Déu, i un altre en el dia de l'Assumpció (també, Sanahuja, pp. 259 ss.).

Per a la crítica lingüística, la millor prova que les formes en -r foren les antigues i genuïnes, ens la dóna el fet que n'hi ha (sense que ens ho digui el P. Sanahuja) una variant evolucionada en un doc. d'arcaica data. Parlant de la Noguera Ribagorçana, en els paratges, encara escanyats, que hi ha aigües avall del Pas de *Mont-rebei*, pel qual el riu s'obrí un portell perforant el *Montsec*, a l'altura de *Fet i Colobor*. En un doc. de 1048: «flumen Nogerola --- usque ad ipsas eschalias de *Govolore* ---» publ. sense comentari en l'ape. documental per Sanahuja (p. 322.31). Veiem, doncs, aquí una lleu variant inicial, amb l'alternança corrent k-/g-, i metàtesi *golobor* > *govolor*; evo-